

Мазина Айнур Курметовнаның «8D04101 – Экономика» білім беру бағдарламасы бойынша философия докторы (PhD) дәрежесін алуға ұсынылған «Қазақстан Республикасының ауыл шаруашылығында энергия үнемдеудің ұйымдастыру-экономикалық тетігі: тиімділік тұжырымдамасы, іске асыру қағидаттары және шарттары» тақырыбындағы диссертациялық жұмысына ресми рецензенттің жазбаша пікірі

р/н №	Өлшемшарттар	Өлшемшарттарға сәйкестігі (жауап нұсқаларының бірін сызу)	Ресми рецензенттің ұстанымына негіздеме (ескертуді курсивпен көрсету)
1.	Диссертация тақырыбының (бекіту күніне) ғылымның даму бағыттарына және/немесе мемлекеттік бағдарламаларға сәйкес болуы	<p>1.1 Ғылымды дамытудың басым бағыттарына және/немесе мемлекеттік бағдарламаларға сәйкестігі:</p> <p>1) диссертация мемлекет бюджетінен қаржыландырылатын жобаның немесе нысаналы бағдарламаның аясында орындалған (жобаның немесе бағдарламаның атауы мен нөмірін көрсету);</p> <p>2) диссертация басқа мемлекеттік бағдарлама аясында орындалған (бағдарламаның атауын көрсету);</p> <p>3) диссертация Қазақстан Республикасының Үкіметі жанындағы Жоғары ғылыми-техникалық комиссия бекіткен ғылым дамуының басым бағытына сәйкес (бағытын көрсету) келеді.</p>	<p>Диссертациялық жұмыстың тақырыбы ғылымның даму бағыттарына және мемлекеттік бағдарламаларға сәйкес келеді.</p> <p>Диссертация Қазақстан Республикасының Үкіметі жанындағы Жоғары ғылыми-техникалық комиссия бекіткен ғылым дамуының басым бағытына «Агроөнеркәсіптік кешенді орнықты дамыту» сәйкес келеді.</p>
2.	Ғылым үшін маңыздылығы	Жұмыс ғылымға елеулі үлесін қосады /қоспайды, ал оның маңыздылығы ашылған /ашылмаған.	А.К. Мазинаның диссертациялық жұмысы ғылымға елеулі үлес қосады және оның маңыздылығы ашылған. Автормен Қазақстан Республикасының ауыл шаруашылығында энергия үнемдеудің ұйымдастыру-экономикалық тетігін жетілдіру бойынша маңызды ұсыныстар жасалған.

3.	Өзі жазу принципі	Өзі жазу деңгейі: 1) жоғары; 2) орташа; 3) төмен; 4) өзі жазбаған.	Автор диссертациялық жұмысты орындау мен жазу барысында өзі жазу принципінің жоғары деңгейін көрсетті. Алынған нәтижелер теориялық және практикалық маңыздылыққа ие және оларды әрі қарай жұмыс істеу үшін пайдалануға болады.
4.	Ішкі бірлік принципі	4.1) Диссертация өзектілігінің негіздемесі: 1) негізделген; 2) ішінара негізделген; 3) негізделмеген.	Диссертацияның маңыздылығы мен өзектілігі толығымен ашылды. Диссертациялық жұмыстың тақырыбы ауыл шаруашылығы саласының энергетикалық тәуелсіздігін қамтамасыз ету, тұрақты дамуы және бәсекеге қабілеттілігін арттыру үшін өте өзекті болып табылады.
		4.2 Диссертация мазмұны диссертация тақырыбын айқындайды: 1) айқындайды; 2) ішінара айқындайды; 3) айқындамайды.	Диссертация мазмұны диссертацияның тақырыбына толық сәйкес келеді, жұмыста ішкі бірлік принципі сақталған. Диссертация кіріспеден, үш бөлімнен, қорытындыдан, пайдаланылған әдебиеттер тізімінен және қосымшалардан тұрады. Кіріспеде жұмыстың өзектілігі дәлелденген; мақсаты, міндеттері, зерттеу объектісі және пәні ұсынылған, ғылыми жаңалығы, теориялық және практикалық маңыздылығы, қорғауға ұсынылған негізгі тұжырымдар көрсетілген.
		4.3. Мақсаты мен міндеттері диссертация тақырыбына сәйкес келеді: 1) сәйкес келеді; 2) ішінара сәйкес келеді; 3) сәйкес келмейді.	Мақсаты мен міндеттері диссертация тақырыбына сәйкес келеді. Диссертациялық жұмыстың мақсаты Қазақстан Республикасының ауыл шаруашылығында энергия үнемдеуге бағытталған ұйымдастыру-экономикалық тетікті әзірлеу болып табылады. Қойылған

			міндеттер шешілді, мақсатқа қол жеткізілді.
		4.4. Диссертацияның барлық бөлімдері мен ережелері логикалық байланысқан: 1) толық байланысқан; 2) ішінара байланысқан; 3) байланыс жоқ.	А. К. Мазинаның диссертациялық жұмысы тәуелсіз, ішкі бірлігі бар, аяқталған зерттеу болып табылады, оның барлық бөлімдері логикалық тұрғыдан өзара байланысты. Қорғауға шығарылған ғылыми тұжырымдар, алынған нәтижелер мен ұсыныстар диссертацияда қойылған мақсаттар мен міндеттерге сәйкес келеді.
		4.5 Автор ұсынған жаңа шешімдер (қағидаттар, әдістер) дәлелденіп, бұрыннан белгілі шешімдермен салыстырылып бағаланған: 1) сыни талдау бар; 2) талдау ішінара жүргізілген 3) талдау өз пікіріне емес, басқа авторлардың сілтемелеріне негізделген; 4) талдау жоқ.	Ізденуші ауыл шаруашылығында энергия үнемдеу мәселелерімен айналысатын отандық және шетелдік ғалымдардың еңбек нәтижелеріне сыни талдау жүргізді. Диссертациялық жұмыста зерттелетін мәселе терең және егжей-тегжейлі қарастырылып, автордың өз тұжырымдары жасалды.
5.	Ғылыми жаңашылдық принципі	5.1 Ғылыми нәтижелер мен ережелер жаңа ма? 1) толығымен жаңа; 2) ішінара жаңа (25-75% жаңа); 3) жаңа емес (жаңасы 25%-дан кем).	Диссертациялық зерттеу аясында алынған ғылыми нәтижелер мен ережелер жаңа болып табылады. Диссертация келесі ғылыми негізделген нәтижелерді қамтиды: ауыл шаруашылығында энергия үнемдеудің авторлық анықтамасын; ауыл шаруашылығында энергия үнемдеудің қазіргі заманғы бағыттарын жүйелеуді; ауыл шаруашылығында энергия тұтынуды ұтымды пайдалануға әсер ететін факторлардың жіктелуін; кешенді ақпараттық ресурсты қолдануға негізделген ауыл шаруашылығында энергия үнемдеудің ұйымдастыру-экономикалық механизмінің тұжырымдамасын.

		<p>5.2 Диссертацияның қорытындылары жаңа ма? 1) толығымен жаңа; 2) ішінара жаңа (25-75% жаңа); 3) жаңа емес (жаңасы 25%-дан кем).</p>	<p>Жүргізілген зерттеулер нәтижесінде алынған нәтижелер жаңа және қойылған мақсаттар мен міндеттерге сәйкес келеді. Диссертацияның қорытындылары алынған зерттеу нәтижелерінің жан - жақты талдауына негізделген, зерттеудің тек өзіндік нәтижелеріне қатысты және толығымен жаңа болып табылады.</p>
		<p>5.3 Техникалық, технологиялық, экономикалық немесе басқару шешімдері жаңа және негізделген бе? 1) толығымен жаңа; 2) ішінара жаңа (25-75% жаңа); 3) жаңа емес (жаңасы 25%-дан кем).</p>	<p>Автормен ұсынылған техникалық, технологиялық, экономикалық немесе басқару шешімдері толығымен жаңа және негізделген болып табылады. Қазақстан Республикасының ауыл шаруашылығында энергия үнемдеудің ұйысдастыру-экономикалық тетігі әзірленген және ұсынылған.</p>
6.	Негізгі қорытындылардың негізділігі	<p>Барлық негізгі қорытындылар ғылыми тұрғыдан қарағанда ауқымды дәлелдемелерде негізделген/негізделмеген (qualitative research (куолитатив ресеч) және өнер және гуманитарлық ғылымдар бойынша даярлық бағыттары үшін).</p>	<p>Диссертацияның барлық негізгі тұжырымдары жеткілікті түрде және ғылыми тұрғыдан маңызды дәлелдерге негізделген. А. К. Мазинамен алынған нәтижелер мен тұжырымдардың негізділігі мен сенімділігі жүргізілген зерттеудің ғылыми аппараты және әдіснамасымен қамтамасыз етіледі.</p>
7.	Қорғауға шығарылған негізгі ережелер	<p>Әрбір ереже бойынша келесі сұрақтарға жеке жауап беру қажет: 7.1 Ереже дәлелденді ме? 1) дәлелденді; 2) шамамен дәлелденді; 3) шамамен дәлелденбеді; 4) дәлелденбеді; 5) бұл тұжырымда ереженің дәлелденгенін тексеру мүмкін емес. 7.2 Тривиалды ма? 1) иа; 2) жоқ;</p>	<p>Диссертациялық жұмыста келесі тұжырымдар келтірілген: Тұжырым 1: Ұйымдастырушылық және экономикалық іс-шаралар бағытталуы тиіс ауыл шаруашылығындағы энергия үнемдеудің заманауи бағыттарын жүйелеу 7.1 дәлелденді 7.2 жоқ 7.3 иа 7.4 кең</p>

		<p>3) бұл тұжырымда ереженің тривиалды екенін тексеру мүмкін емес. 7.3 Жаңа ма? 1) иә; 2) жоқ; 3) бұл тұжырымда ереженің жаңашылдығын тексеру мүмкін емес. 7.4 Қолдану деңгейі: 1) тар; 2) орташа; 3) кең; 4) бұл тұжырымда ереженің қолдану деңгейін тексеру мүмкін емес. 7.5 Мақалада дәлелденген бе? 1) иә; 2) жоқ; 3) бұл тұжырымда мақаладағы ереженің дәлелденгенін тексеру мүмкін емес.</p>	<p>7.5 иә Тұжырым 2. Ауыл шаруашылығында энергия тұтынуды ұтымды пайдалануға әсер ететін факторларды классификациялау, олар ауыл шаруашылығында энергия үнемдеудің ұйымдастыру-экономикалық тетігін құру кезінде ескерілуі тиіс. 7.1 дәлелденді 7.2 жоқ 7.3 иә 7.4 кең 7.5 иә Тұжырым 3. – Қазақстан Республикасының ауыл шаруашылығында өндірілген ЖЭК электр энергиясы көлемінің уақыт қатарының моделі, ол ауыл шаруашылығында өндірілген ЖЭК электр энергиясы көлемі және оған әсер ететін экономикалық факторлардың байланысын дәлелдейді. 7.1 дәлелденді 7.2 жоқ 7.3 иә 7.4 кең 7.5 иә Тұжырым 4. Энергия тиімді ауыл шаруашылық өндіріс аспектілері туралы ақпаратты көрсететін кешенді ақпараттық ресурсқа негізделген ауыл шаруашылығында энергия үнемдеудің ұйымдастыру-экономикалық тетігінің тұжырымдамасы. 7.1 дәлелденді 7.2 жоқ 7.3 иә 7.4 кең 7.5 иә Тұжырым 5. Шетелдік серіктестердің қатысуымен энергия тиімді ауыл</p>
--	--	---	--

			шаруашылығы өндірісін іске асырудың тетіктері. 7.1 дәлелденді 7.2 жоқ 7.3 иа 7.4 кең 7.5 иа
8.	Дәйектілік қағидаты. Дереккөздер мен ұсынылған ақпараттың дәйектілігі	8.1 Әдіснаманы таңдау – негізделген немесе әдіснама нақты жазылған: 1) иа; 2) жоқ.	Әдіснаманың таңдауы ізденушімен негізделген және диссертация мәтінінде толық сипатталған. Диссертацияда қолданылатын зерттеу әдістері заманауи және жалпы қабылданған.
		8.2 Диссертация жұмысының нәтижелері компьютерлік технологияларды қолдану арқылы ғылыми зерттеулердің қазіргі заманғы әдістері мен деректерді өңдеу және интерпретациялау әдістемелерін пайдалана отырып алынған: 1) иа; 2) жоқ.	Диссертациялық жұмыстың нәтижелері компьютерлік технологияларды қолдану арқылы ғылыми зерттеулердің қазіргі заманғы әдістерін пайдалана отырып алынды. Диссертацияның екінші тарауында ұсынылған ауыл шаруашылығында энергия ресурстарын пайдалануды талдау IBM SPSS Statistics статистикалық деректер талдау пакетін қолдана отырып жүргізілді. Ізденушімен зерттеу барысында экономикалық, статистикалық және жүйелік талдаудың, математикалық модельдеудің құрылымдық-функционалдық әдістері қолданылды.
		8.3 Теориялық қорытындылар, модельдер, анықталған өзара байланыстар және заңдылықтар эксперименттік зерттеулермен дәлелденген және расталған (педагогикалық ғылымдар бойынша даярлау бағыттары үшін нәтижелер педагогикалық эксперимент негізінде дәлелденеді): 1) иа; 2) жоқ.	Теориялық қорытындылар, анықталған өзара байланыстар және заңдылықтар ғылыми зерттеулердің заманауи әдістерін пайдаланып, талдау мен бағалау нәтижелері негізінде дәлелденген және расталған.

		8.4 Маңызды мәлімдемелер нақты және сенімді ғылыми әдебиеттерге сілтемелермен расталған / ішінара расталған / расталмаған.	Маңызды мәлімдемелер нақты және сенімді ғылыми әдебиеттерге сілтемелермен расталады. Барлық пайдаланылған материалдар үшін тиісті сілтемелер бар.
		8.5 Пайдаланылған әдебиеттер тізімі әдеби шолуға жеткілікті /жеткіліксіз.	Пайдаланылған әдебиет тізімі әдеби шолу үшін жеткілікті. Жұмыста отандық және шетелдік зерттеушілердің жұмыстары, сондай-ақ басқа да ақпарат көздерінен тұратын пайдаланылған әдебиеттер тізімі берілген.
9.	Практикалық құндылық қағидаты	9.1 Диссертацияның теориялық маңызы: 1) бар; 2) жоқ.	А. К. Мазинаның диссертациялық жұмысының теориялық маңызы зор, өйткені ол терең зерттеумен және ұсынылған теориялық және аналитикалық материалдардың кеңдігімен сипатталады, сонымен қатар ҚР ауыл шаруашылығында энергия үнемдеу процесін жетілдіруді көздейді.
		9.2 Диссертацияның практикалық маңызы бар және алынған нәтижелерді практикада қолдану мүмкіндігі жоғары: 1) иә; 2) жоқ.	Диссертацияның практикалық маңызы бар және алынған нәтижелерді практикада қолдану мүмкіндігі жоғары. Зерттеу нәтижелері мен ізденушінің ұсыныстары жаңашылдық және негізділікпен сипатталады, бұл оларды іс жүзінде қолданудың жоғары ықтималдығын анықтайды.
		9.3 Практикалық ұсыныстар жаңа ма? 1) толығымен жаңа; 2) ішінара жаңа (25-75% жаңа); 3) жаңа емес (жаңасы 25%-дан кем).	Практикалық ұсыныстар толығымен жаңа болып табылады. Олар Қазақстан Республикасының ауыл шаруашылығында энергия үнемдеудің ұйымдастыру-экономикалық тетігін жетілдіру үшін іс жүзінде қолданыла алады.
10.	Жазу және ресімдеу сапасы	Академиялық жазу сапасы: 1) жоғары; 2) орташа; 3) орташадан төмен; 4) төмен.	Диссертациялық зерттеуді жазу және ресімдеу сапасы жоғары. Диссертациялық жұмыс талаптарға сәйкес рәсімделген.

11.	Диссертацияға ескертулер	<p>Ұсынылған жұмыстың өзектілігін, ғылыми жаңалығын және практикалық маңыздылығын ескере отырып, оның келесі кемшіліктерін атап өткен жөн:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Жұмыста ұсынылған ақпараттық орталықтың мониторинг міндеттері көрсетілмеген; 2. Жұмыста ұсынылған ұйымдастыру-экономикалық тетіктермен экологиялық мәселелерді шешуге жеткілікті көңіл бөлінбеді. <p>Аталған кемшіліктер ұсынымдық сипатқа ие, сондықтан жұмыстың оң бағасына әсер етпейді.</p>
12.	Докторант мақалаларының зерттеу тақырыбы бойынша ғылыми деңгейі (диссертация мақалалар сериясы нысанында қорғалған жағдайда ресми рецензенттер докторанттың зерттеу тақырыбы бойынша әр мақаласының ғылыми деңгейін зерделейді)	
13.	Ресми рецензенттің шешімі (осы Үлгі ереженің 28-тармағына сәйкес)	<p>Жоғарыда айтылғандарды негізге ала отырып, Мазина Айнур Курметовнаның «Қазақстан Республикасының ауыл шаруашылығында энергия үнемдеудің ұйымдастыру-экономикалық тетігі: тиімділік тұжырымдамасы, іске асыру қағидаттары және шарттары» тақырыбындағы диссертациялық жұмысы философия докторы (PhD) ғылыми дәрежесін алу үшін диссертацияларға қойылатын талаптарға сай келеді деген қорытынды жасауға болады. Осыған байланысты докторант Мазина Айнур Курметовнаға «8D04101- Экономика» білім беру бағдарламасы бойынша философия докторы (PhD) ғылыми дәрежесін беру үшін ҚР ҒЖБМ Ғылым және жоғары білім саласындағы сапаны қамтамасыз ету Комитетіне ұсыныс жасаймын.</p>

Ресми рецензент

Л.Н. Гумилев атындағы
Еуразия Ұлттық университетінің
менеджмент кафедрасының
доценті м.а., PhD

Е.К. Молдакенова

